

ประกันภัยพืชผลทำไม่ต้องบังคับ

หน้าต่างความคิด

● เกียรติอนันต์ ส้วนเกี้ยว

ผู้ช่วยรองอธิการบดีฝ่ายวิจัย
ม.ธุรกิจบัณฑิต

มิผลิตภัณ์ที่เพียงไม่กี่อย่างที่คนซื้อแล้วไม่ยอมใช้ การประกันก็เป็นหนึ่งในนั้น คนส่วนใหญ่มองว่าการประกันเป็นธุรกิจ แต่ความจริงแล้ว การประกันเป็นเครื่องมือในการบริหารความเสี่ยงที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตของเราหลายด้าน เรามีประกันรถยนต์เพื่อว่าหากเกิดอุบัติเหตุขึ้นก็จะมีผู้มาช่วยดูแลค่าใช้จ่าย โดยเราไม่ต้องรับภาระเองทั้งหมด มีคำกล่าวกันว่า ที่ไหนมีความเสี่ยง ที่นั่นต้องมีการประกัน จึงไม่ใช่เรื่องแปลกหากจะมีการประกันภัยในภาคเกษตร โดยเฉพาะการประกันภัยพืชผล

ประกันภัยพืชผลจะทำหน้าที่ได้ดีที่สุดหากเป็นการประกันเพื่อคุ้มครองเกษตรกรจากความเสี่ยงที่เกิดขึ้นโดยเป็นอิสระต่อกัน ตัวอย่างที่ดีของความเสี่ยงในลักษณะนี้คือ ลูกเห็บซึ่งมักจะตกเป็นบริเวณไม่กว้างนัก ความเสียหายจึงมีขอบเขตจำกัด การที่แปลงเพาะปลูกแห่งหนึ่งเสียหาย ไม่ได้ส่งผลให้แปลงเพาะปลูกอื่นในตำบลเดียวกันต้องเสียหายตามไปด้วย ส่วนความเสี่ยงที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบ ซึ่งกระทบต่อเกษตรกรทุกคน เช่น ราคาพืชผลตกต่ำ การบริหารจัดการความเสี่ยงจะต้องใช้เครื่องมือตัวอื่น เช่น สัญญาซื้อขายล่วงหน้า หรือสัญญาแลกเปลี่ยน จึงจะเหมาะสมกว่า

อย่างไรก็ตาม ในความเป็นจริงแล้ว ความเสี่ยงที่เกษตรกรต้องเผชิญส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นความเสี่ยงที่เกิดขึ้นโดยเป็นอิสระต่อกันอย่างสมบูรณ์ ภัยแล้งที่กินบริเวณกว้างครอบคลุมหลายจังหวัด มหาอุทกภัยที่สร้างความเสียหายในปี 2554 เป็นตัวอย่างส่วนหนึ่งของความเป็นจริงนี้ ดังนั้น หลักการประกันจึงได้มีการกำหนดเกณฑ์พื้นฐานของความเสี่ยงที่สามารถทำประกันได้ 6 ประการ ดังนี้

- 1. ความเสียหายที่เกิดขึ้นต้องสามารถประเมินได้อย่างถูกต้อง
- 2. จำนวนผู้เอาประกันต้องมีจำนวนมากและเป็นอิสระต่อกันพอสมควรในแง่ของ

ประเภทที่บังคับเกษตรกรทำประกันภัยพืชผล

ญี่ปุ่น >>> บังคับ

สำหรับข้าว จะบังคับในกรณีที่มีพื้นที่เพาะปลูกไม่น้อยกว่า 1.8 ไร่

อินเดีย >>> บังคับ/สมัครใจ

บังคับสำหรับเกษตรกรที่ต้องกู้เงินจากธนาคารของรัฐ เพื่อใช้ในฤดูกาลเพาะปลูกและเป็นภาระประกันภาคสมัครใจสำหรับผู้ที่ไม่ได้กู้เงินจากธนาคาร

ฟิลิปปินส์-เอกวาดอร์-ฮอนดูรัส >>> บังคับ/สมัครใจ

ความเสี่ยงที่จะเอาประกัน

- 3. เงื่อนไขการจ่ายค่าสินไหมทดแทนจะจ่ายเฉพาะกรณีที่มีความเสียหายนั้น เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ และเป็นเหตุสุดวิสัย
- 4. ไม่มีความเสี่ยงที่จะเกิดความเสียหายระดับรุนแรง
- 5. สามารถคำนวณโอกาสที่จะเกิดความเสียหายเพื่อกำหนดเบี้ยประกันได้
- 6. เบี้ยประกันจะต้องอยู่ในระดับที่ผู้ซื้อมีกำลังซื้อได้

นอกจากประเด็นด้านคุณลักษณะพื้นฐานของความเสี่ยงแล้ว การที่ผลิตภัณ์ที่ดำเนินการประกันจะประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับการจัดระดับความเสี่ยงของผู้เอาประกัน ต้องมีการประเมินว่ามีข้อมูลอะไรบ้างที่ต้องใช้ในการจัดระดับความเสี่ยงที่จะทำประกัน ตัวอย่างเช่น ในการประกันภัยรถยนต์ อายุ ระดับการศึกษา เพศ อาชีพ และประวัติการเกิดอุบัติเหตุ เพราะมีความสัมพันธ์กับโอกาสเกิดอุบัติเหตุในช่วงเวลาที่เอาประกัน บริษัทจึงต้องใช้ข้อมูลเหล่านี้มาประเมินว่าผู้เอาประกันมีความเสี่ยงมากน้อยเพียงใด ซึ่งจะช่วยบริษัทในการกำหนดค่าเบี้ยประกันให้สอดคล้องกับกลุ่มความเสี่ยงได้ หากบริษัทไม่ทราบข้อมูลของผู้เอาประกันอย่างเพียงพอ ผู้เอาประกันทราบถึงปัญหาที่ จะทำให้ผู้เอาประกันซึ่งมีข้อมูลเกี่ยวกับความเสี่ยงของตนเองมากกว่า สามารถเลือกให้ข้อมูลเพียงบางส่วน เพื่อให้ตนเองได้รับการประเมินว่ามีความเสี่ยงน้อยกว่าที่ควรได้ การรู้ข้อมูลไม่เท่ากันยังดึงดูดให้ผู้มีความเสี่ยงสูงเลือกทำประกันมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่ภาระทางการเงินที่สูงเกินกว่าที่ควรเป็นของบริษัทประกัน ในทางเศรษฐศาสตร์ปัญหาที่เรียกว่า การเลือกที่ไม่เท่าเทียมกัน

ในบริบทของการประกันภัยพืชผล

ปัญหาการเลือกที่ไม่เท่าเทียมกันจะเกิดขึ้นในกรณีที่เกษตรกรซึ่งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงภัยเลือกทำประกันภัยพืชผลมากกว่าเกษตรกรที่มีความ

เสี่ยงน้อย ซึ่งเป็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นได้ทั้งในระดับพื้นที่ และภาพรวมของประเทศ

แนวทางที่นิยมใช้ในประเทศต่างๆ เพื่อรับมือกับปัญหานี้ คือการกำหนดให้การประกันภัยพืชผลเป็นการประกันภัยภาค

บังคับ โดยเฉพาะในกรณีที่เกษตรกรต้องกู้ยืมเงินจากธนาคารของรัฐที่จัดตั้งขึ้นมา เพื่อช่วยเหลือเกษตรกรโดยเฉพาะเช่นเดียวกับธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรของไทย ตารางที่แสดงไว้เป็นตัวอย่างของประเทศที่ใช้แนวทางนี้เพื่อแก้ปัญหา

หากเราปล่อยให้เกษตรกรเลือกเองว่าจะทำประกันหรือไม่ เกษตรกรซึ่งอยู่ในพื้นที่เสี่ยงที่สุดจะเข้าร่วมเป็นกลุ่มแรก กลุ่มที่เสี่ยงรองลงมาอาจจะไม่ค่อยอยากเข้าร่วม เมื่อเป็นแบบนี้ ความเสี่ยงทางการเงินของโครงการนี้จะมีสูงมากจนอาจดำเนินการต่อไม่ได้ ประเด็นสำคัญก็คือ แม้แต่พื้นที่ซึ่งมีความเสี่ยงน้อยก็ยังมีสิทธิจะเกิดภัยได้เช่นกัน

หากสุดท้ายประกันอยู่ไม่ได้เพราะขาดทุนวันหนึ่งเมื่อเกิดภัยแม้แต่ในซึ่งแทบจะไม่มีความเสี่ยงเลย เกษตรกรก็จะไม่ได้รับความคุ้มครองอยู่ดี กลายเป็นว่าการปล่อยให้ทำประกันโดยสมัครใจจะนำไปสู่การล้มละลายของระบบการประกันภัยพืชผลได้ นี่คือเหตุผลว่าเหตุใดหลายประเทศจึงเลือกจะใช้ประกันภัยพืชผลภาคบังคับมากกว่าที่จะใช้การสมัครใจ

ประเด็นที่ต้องให้ความสนใจเป็นพิเศษคือ **เงื่อนไขการจ่ายค่าสินไหมทดแทน** ซึ่งควรจ่ายเฉพาะกรณีที่มีความเสียหายนั้นเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติและเป็นเหตุสุดวิสัย หากบริษัทต้องจ่ายค่าสินไหมทดแทนเฉพาะในกรณีนี้ ก็สอดคล้องกับค่าเบี้ยประกันที่คำนวณไว้ตั้งแต่ต้น อย่างไรก็ตาม หากเกิดปัญหาอันตรัยจากการประมาทเลินเล่อ เช่น

ในกรณีที่มีการประกันภัยรถยนต์ ทำให้ผู้ขับขี่ใช้ความระมัดระวังน้อยกว่าที่ควรจะเป็น จะทำให้ยอดรวมของการจ่ายค่า

สินไหมทดแทนสูงกว่าที่ประมาณการเอาไว้
ด้วยเหตุนี้ **เงื่อนไขในการเอาประกัน**
จึงมีการกำหนดให้ผู้เอาประกันต้องมารับ
ผิดชอบร่วมกัน ในกรณีที่เกิดความเสียหาย
ขึ้น เช่น การกำหนดว่าหากมีความ
เสียหายเกิดขึ้น ผู้เอาประกันจะออกเงิน
ก้อนแรกจำนวนหนึ่ง หรือต้องร่วมจ่าย
ค่าเสียหายบางส่วน ส่งผลให้ผู้เอาประกันใช้
ความระมัดระวังมากขึ้น ลดโอกาสที่จะเกิด
อันตรายจากการประพฤติดมิชอบ

การแก้ปัญหานี้ในบริบทของการ
ประกันภัยพืชผลนั้น การกำหนดให้
เกษตรกรผู้เอาประกันเข้ามามีส่วนร่วมรับ
ผิดชอบจ่ายค่าเสียหายบางส่วนโดยตรง
สามารถทำได้โดยการกำหนดเงื่อนไขในการ
จ่ายค่าสินไหมทดแทนสูงสุดให้ต่ำกว่าต้นทุน
การผลิตต่อพื้นที่ แต่ต้องไม่ต่ำจนเกินไป
จนทำให้ความคุ้มครองที่เกษตรกรได้รับ
ไม่เพียงพอที่จะนำไปใช้เป็นเงิน

ทุนหมุนเวียนในการเพาะปลูกต่อไป

หลายคนอาจมองว่า การบังคับ
เกษตรกรให้ทำประกันภัยพืชผลเป็นเรื่อง
ไม่เหมาะสม แต่ความจริงแล้วไม่ใช่เรื่อง
ใหม่ ประกันสังคมก็เป็นประกันภาคบังคับ
ที่เป็นประโยชน์กับไทยนับล้าน ซึ่งโดยหลัก
การแล้วไม่ได้ต่างอะไรกับประกันภัยพืชผล
ภาคบังคับเลยสักนิด